

## AKKUYU NGS PROJESİ NASIL GELİŞTİ ? (RADYASYON VE SAĞLIĞIMIZ KİTABINDAN ALINTI Y.ATAKAN)

Akkuyu'da bir nükleer santral yapımı Özal hükûmetlerinden beri neredeyse son 30 yıldır zaman zaman gündeme gelmiş olmasına karşın, güvenliği en üst düzeydeki tek reaktörlü modern bir nükleer santral için, bugünkü fiyatlarla, gerekli olan 8-10 milyar dolarlık (usd) yatırım bütçeye büyük bir yük getireceğinden bundan vazgeçildiği biliniyor. 1200 MW gücünde tek reaktörlü bir santral Türkiye'deki elektrik üretimini sağlayan kurulu gücün sadece % 2,5 kadar olduğundan, bu çeşit reaktörlerden en az 10 adet yapıldığında, ilerideki enerji üretimine önemli bir katkı sağlanabilecektir (Türkiye'de 2010'da, su, kömür, doğal gaz ve diğer kaynaklarla elektrik enerjisi üretimini sağlayan toplam kurulu güç yaklaşık olarak 50.000 MW'tır). 10 nükleer santral için 80-100 milyar dolar gibi yüksek bir döviz miktarı 5-10 yıl içinde gerekecektir. Bu ise, bütçeyi ve ekonomiyi altüst edeceğinden, böyle büyük bir yatırımı daha önceki hükûmetler gibi şimdiki hükûmetin de yapmak istemediği açıktır. Bu nedenle, önce Özal zamanının 'yap, işlet, devret' ve son yılların da sadece 'yap, işlet, bize elektrik sat, maliyetini elektrik satımından çıkar' şeklindeki modellerle, ülkenin ekonomisini altüst etmeden, yabancı bir şirkete, sanki otomobil fabrikası kurdurur gibi, bütçeye yük olmayacak, bir nükleer santral kurdurulması yolu seçilmiştir. Bu çeşit bir modelle, yapılabilecek nükleer santraller için ise batılı şirketler yapım ve işletme sırasında riske girip, zarar etmek istemediklerinden ilgi göstermemişler, proje için teklif vermemişler ya da tekliflerini sonradan geri çekmişlerdir. Daha sonra 2010 yılında, Akkuyu'da herbiri 1200 MW'lık 4 reaktörlü bir nükleer santral yapımına sadece Rus şirketi ilgi göstererek teklif vermiş ve bununla ilgili yapılan sözleşme hatta TBMM'den geçirilerek yasalaştırılmıştır. Böylelikle bugünkü ve ilerideki hükûmetlerin bu yatırımı 'yasayla güvenceye alınarak', nükleer karşıtların projeyi yargı yoluyla ileride engellemeleri önceden önlenmiştir denebilir. Bir nükleer santral yapımı projesiyle ilgili sözleşmesinin yasalaştırılmasının dünyada bir benzeri var mıdır? bilmiyoruz ama batılı gelişmiş ülkelerde böyle bir uygulama bulunmuyor. Yasa çıkmadan önce muhalefetin ve nükleer karşıtların bu yasaı engellemekle ilgili sesleri ise hiç duyulmamıştır. Bu nedenle nükleer santral yapmakta kararlı olan hükûmetin elini bu yasa iyice güçlendirmiştir.

Rus şirketi 4 reaktörlü Akkuyu nükleer santrali için 20 milyar usd yatırım yapacağını açıklamıştır. Reaktör başına 5 milyar usd ile ise güvenliği en üst düzeyde olan batıdaki 3.kuşak tipte bir nükleer santral yapılamayacağı, Finlandiya deneyimiyle, açıktır /3,4/. Çünkü Finlandiya'da yapımı 10 yıldır süren ve çeşitli sistemleri onaylanmadığından 2014 'de de işletmeye açılacağı pek beklenmeyen modern bir nükleer santralin 10 milyar usd'yi bulan maliyeti göz önüne alındığında, benzer güvenlikte bir santral eğer Rus şirketi Akkuyu'da kuracak olursa, bu maliyete ek olarak ilerideki işletme giderlerinin yanı sıra, Türk hükûmetinin elektriğin kWsaat fiyatına koyduğu üst sınırı da hesaba katmak durumunda olduğundan, zarar etmemek için santraldaki sistemleri Finlandiya'dakinden çok daha ucuza getirmek, kaliteyi ve dolayısıyla santralin güvenliğini düşürmek zorunda kalacağı beklenir.

Türkiye'deki, yetkili kurumların, muhalefetin ve nükleer karşıtların uzmanlarının Rus santral projesini hem teknik hem de mali yönden derinlemesine incelediklerini, Finlandiya'daki yeni nükleer santralla karşılaştırmalar yaparak aradaki maliyet farkının nereden kaynaklandığını gösteren bir teknik rapor hazırlandığını ise hiç sanmıyoruz. Çünkü santralin kaçta kaçta çıkacağı Türkiye'yi değil Rus şirketini ilgilendirir denebilir. Ancak düşük maliyetle yapılacak santralda ileride ortaya çıkabilecek kazalardan zarar görecektir hem halkımız hem de santralin çevresi olacak ve ortaya 3.sınıf güvenlikte bir nükleer santral çıkacaktır. Eğer güvenliği düşük böyle bir santral yapılırsa, bunun faturasını ileride olabilecek küçük, büyük kazalarla Türkiye, ne yazık ki, çok daha fazlasıyla ödeyecektir.